

LAINSÄÄDÄNNÖN ARVIOINTINEUVOSTO

Lausunto Dnro: VNK/746/32/2018

Pvm 27.4.2018

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto yksi yhdestä kokeiluhankkeesta

Yhteenveto

Arviointineuvosto katsoo, että yrityksiin kohdistuvat vaikutukset ovat säädöshankkeiden tärkeä vaikutusalue. Työ- ja elinkeinoministeriön kehittämä laskentamalli säädöshankkeiden yritysvaikutusten arvioimiseksi tarjoaa kiinnostavan apuvälineen lainsäädännön vaikutusten arviointiin. Laskentamalli vaatii vielä jatkokehittämistä, mutta valmistuessaan se voi lisätä läpinäkyvyyttä säädöshankkeiden yritysvaikutuksista ja antaa siten mahdollisuuden nostaa lainvalmistelun tasoa yritysvaikutusten arvioinnin osalta ja laajemminkin. Laskentamalli on siksi käyttökelpoinen riippumatta siitä, otetaanko yksi yhdestä -menettelyä lopulta käyttöön.

Arviointineuvosto katsoo, että vuoden 2017 aikana toteutetuissa piloteissa ei ollut varsinaisesti kysymys yksi yhdestä -menetelmän kokeilemisesta vaan yritysvaikutusten laskentamallin kehittämisestä ja sen testaamisesta valikoiduissa lakiesityshankkeissa.

Arviointineuvoston näkemys on, että yksi yhdestä -menetelmän käyttöönotossa on perusteltua edetä asteittain ja kokemuksiä keräten. Yksi yhdestä -menetelmän täysimittainen soveltaminen edellyttää hyvää tietopohjaa lakiesitysluonnosten vaikutuksista. Yritysvaikutukset ovat luonnollisesti tässä olennainen osa, mutta myös muista kustannuksista ja hyödyistä tulee olla käytettävissä arviot. Lisäksi yritysvaikutukset tulisi arvioida yhtenäisellä tavalla, jotta yksi yhdestä -menetelmän piirissä olevat sääntelyn lisäykset ja vähentämiset voidaan ottaa huomioon riittävällä tarkkuudella ja vertailukelpoisesti. Pilottihankkeisiin liittyvissä raporteissa ei esitetty konkreettista suunnitelmaa kokeilun jatkamiseksi. Laajennetun varsinaisen yksi yhdestä kokeilun järjestäminen vaatiikin vielä lisävalmistelua.

Arviointineuvosto katsoo, että yksi yhdestä -kokeilua olisi perusteltua jatkaa. Kokeilun painopisteenä tulisi jatkossa olla varsinaisen yksi yhdestä menettelyn soveltaminen ja siitä saatavat kokemukset. Toisin sanoen kokeilun jatkamisen perusteluksi ei arviointineuvoston näkemyksen mukaan enää riitä vain laskentamallin kokeilun laajentaminen koskemaan useampia ministeriöitä. Mahdollinen yksi yhdestä -kokeilu ja sen tulosten jälkiarviointi tulisi valmistella ja toteuttaa huolellisesti.

1. Yksi yhdestä –kokeilun keskeinen sisältö ja arviointineuvoston lausunnon tausta

Työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yksi yhdestä –kokeilun tavoitteena oli kehittää laskentamalli säädöshankkeiden yritysvaikutusten arviointiin. Lisäksi tavoitteena oli kerätä kokemuksia laskentamallin toimivuudesta soveltamalla mallia eräiden lakiesityshankkeiden vaikutusten arvioinnissa. Saatujen kokemusten perusteella on tarkoitus tehdä päätös kokeilun jatkamisesta keväällä 2018.

Kokeiluun liittyvät hankkeet toteutettiin vuoden 2017 aikana Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) sekä maa- ja metsätalousministeriön (MMM) hallinnonaloilla. Hankkeissa kerättiin taustatietoa yksi yhdestä menetelmästä ja sovellettiin TEM:ssä kehitettyä yritysvaikutusten arvioinnin laskentamallia ministeriöiden lakihankkeissa. Hankkeet toteutettiin ministeriöiden johdolla erillisinä projekteina. TEM:n johdolla toteutetussa hankkeessa testattiin arviointimallia kolmeen TEM:n valmistelemaan lakihankkeeseen liittyen: kaivoslain muutosta koskeva esitys (HE 10/2017), matkapalveluyhdistelmien tarjoajia koskevan lain muutos (HE 120/2017) ja ehdotus avaruuslaiksi (HE 157/2017). Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olleessa hankkeessa laskentamallia testattiin työaikalain valmistelussa tehtyihin alustaviin ehdotuksiin liittyen (Työaikalainsäädäntöä selvittävän työryhmän mietintö). Lisäksi hanke kattoi kolme elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvää toimenpide-ehdotusta.

TEM:n hanke toteutettiin virkatyönä ja sen lopputuloksena syntyi laskentamalli. Lisäksi laskentamallin soveltamisesta saatuja kokemuksia ja yksi yhdestä menetelmän taustaa kuvattiin raportissa, joka julkaistiin joulukuussa 2017 (TEM 2017). Maa- ja metsätalousministeriön kokeiluhanke puolestaan toteutettiin Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan VNTEAS -hankkeena, jonka toteuttajina olivat KPMG Oy, Vantage Consulting Oy ja Frisky & Anjoy Oy. Maa- ja metsätalousministeriön hankkeen osalta KPMG:n vetämä hankekonsortio laati oman loppuraporttinsa, joka julkaistiin helmikuussa 2018 (Tuominen-Thuesen ym. 2018).

2. TEM:n ja MMM:n hallinnonalalla toteutetuista yksi yhdestä -kokeiluhankkeista

2.1. Yleisiä havaintoja ja arvioita

Arviointineuvosto katsoo, että kokeilun tuloksia kuvaavista raporteista ilmenee riittävästi yksi yhdestä -menetelmän¹ tausta ja sisältö, kokeilun toteutus ja keskeiset tulokset. Hankkeessa kehitetty laskentamalli kuvataan varsin yksityiskohtaisesti. Kokeilun tulosten raportoiminen kahdessa erillisessä loppuraportissa kuitenkin hankaloittaa kokeilun keskeisten tavoitteiden hahmottamista ja saatujen tu-

¹ Yksi yhdestä –menettelyllä tarkoitetaan hallinnon sisäistä toimintaa, jossa korvaan uudesta sääntelystä yrityksille aiheutuva lisäkustannus muuttamalla olemassa olevaa sääntelyä niin, että yritysten kustannuksiin syntyy ainakin yhtä suuri vähennys. Menettelyn perimmäisenä tavoitteena on, että sääntelyn kokonaiskustannukset yrityksille eivät kasvaisi. Eri maissa (muun muassa Iso-Britannia, Saksa, Alankomaat, Kanada) sovellettavissa menettelyissä on päädytty hieman erilaisiin sovelluksiin muun muassa kustannusten määrittelyissä ja menettelyjen rajauksissa.

losten vertailua. Erillisinä julkaistuissa raporteissa on lisäksi jonkin verran asioiden päällekkäistä käsittelyä muun muassa yksi yhdestä menetelmien ja kansainvälisen katsauksen osalta. Toisaalta raportit myös täydentävät toisiaan.

Raporteissa ei käsitellä vuonna 2017 toteutetuista yksi yhdestä –hankkeista ministeriöille aiheutuneita kustannuksia. Kummassakaan raportissa ei varsinaisesti käsitellä kokeiluhankkeiden hyötyjä, vaikka sekä TEM:n että MMM:n raporteissa käsitelläänkin kokeilun tuloksia tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Myöskään ehdotettavan mahdollisen jatkohankkeen budjettia tai kokeilusta saatavia hyötyjä ei käsitellä tarkemmin.

Arviointineuvosto katsoo, että yksi yhdestä –menetelmän jatkohankkeen aikataulu, tarvittavat resurssit ja odotetut hyödyt tulisi esittää yksityiskohtaisemmin ennen päätöstä kokeilun jatkamisesta.

2.2. Havainnot pilotointien tuloksista

TEM toteaa raportissaan, että hankkeelle asetetut tavoitteet toteutuivat, koska TEM:n hankkeessa sovellettiin kokeiluna yksi yhdestä -periaatetta vuoden 2017 aikana. Lisäksi periaatteen soveltamista varten saatiin kehitettyä laskuri, jonka tuloksia voitaisiin hyödyntää sääntelytaakan muutosten mitaamiseksi. Menetelmän todetaan siten toimivan norminpurun mittaristona. Lisäksi raportissa todetaan, että TEM:ssä vuonna 2017 valmistellut hallituksen esitykset eivät ole kasvattaneet yritysten sääntelytaakkaa kansallista alkuperää olevien velvoitteiden osalta.

Myös VNTEAS –raportissa ehdotetaan kokeilun jatkamista. Raportissa korostetaan tarvetta huolehtia lainvalmistelijoiden riittävästä ohjeistuksesta ja tuesta. Menetelmälle tulisi raportin mukaan asettaa selkeät tavoitteet. Lisäksi huolellisesti valmistellut prosessit ja työkalut mahdollistaisivat aineistojen keräämisen ja analysoinnin mallia varten. Tutkimusryhmä korostaa myös hallinnonalojen välisen koordinoinnin ja yhteistyön tärkeyttä, jotta yksi yhdestä –jäämälaskennan ja –tilinpäätösmenttelyn toimivuus voitaisiin varmistaa.

Arviointineuvosto kiinnittää huomiota siihen, että hankkeissa ei tosiasiaa kokeiltu yksi yhdestä -menettelyä vaan kyseessä oli TEM:ssä hanketta varten kehitetyn excel-laskentamallin kehittäminen ja testaaminen valikoidussa joukossa lakihankkeita. Arviointineuvosto katsoo, että mikäli kokeilua jatketaan, tulisi hankkeessa selvemmin keskittyä yksi yhdestä menetelmän varsinaiseen soveltamiseen, jotta saataisiin riittävästi kokemuksia ja tietoa menetelmän mahdollista myöhempää käyttöönottoa varten. Toisin sanoen kokeilun jatkamisen perusteluksi ei arviointineuvoston näkemyksen mukaan enää riitä vain laskentamallin kokeilun laajentaminen koskemaan useampia ministeriöitä.

Laskentamallin testaamisessa käytettyjen lakiesitysten valintaperusteet herättävät kysymyksiä, sillä kokeiluun valitut lakiesitykset saattavat vaikuttaa mallien antamiin tuloksiin. Tällaista "valikoitumis-harhaa" ei kummassakaan raportissa tarkemmin pohdita kokeilun tulosten mahdollisena ongelmana. Valikoituminen ei kuitenkaan liene ainakaan merkittävä ongelma, koska nyt vasta kerättiin tietoa laskentamallin toimivuudesta. Mahdollisessa jatkohankkeessa tulisi varmistua malliin valittavien lakiesitysten valinnan läpinäkyvyydestä ja siitä, että valinnat eivät vaikuta kokeilun tuloksiin.

Arviointineuvosto katsoo myös, että yritysvaikutusten arviointia on sovellettu eri tavalla TEM:n ja MMM:n hankkeissa, joten tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia. Täyteen vertailukelpoisuuteen ei tosin ilmeisesti ole pyrittykään, koska tarkoitus on ollut vasta testata laskentamallia.

Arviointineuvosto katsoo, että toteutetut pilottihankkeet toivat runsaasti lisätietoa yritysvaikutusten laskentamallin jatkokehittämistä varten. TEM:ssä valmisteltu laskentamalli mahdollistaa aiempaa paremmat arviot yrityksiin kohdistuvista vaikutuksista. Kokeiluissa käytetyt ja raporteissa kuvatut mallin oletukset ja rajaukset ovat pääosin perusteltuja. Mallia tulisi kuitenkin tarkentaa muun muassa laskuotusten osalta². On tärkeää tiedostaa, että yksi yhdestä –menetelmän laskentamalli määrittelee sen, mihin sääntelyn aiheuttamiin kustannuksiin lopulta kiinnitetään huomiota. Siksi myös se, mitä mallista jätetään pois, tulee perustella huolellisesti.

Arviointineuvoston näkemys on, että yksi yhdestä mallin jatkokehittämisessä ja käyttöönottoa suunniteltaessa tulisi hyödyntää ”vertaistukea” malleja jo soveltavista maista, etenkin Saksasta, Iso-Britanniasta ja Alankomaista. Eurooppalaisten arviointineuvostojen yhteisjärjestö, Regwatch Europe, voisi tarjota tähän sopivan foorumin. Myös OECD:ssä on aiheeseen liittyvää asiantuntemusta, jota tulisi hyödyntää.

Arviointineuvosto katsoo, että TEM:n ja MMM:n (VNTEAS) yksi yhdestä-raporteissa käsitellään yleisellä tasolla varsin ansiokkaasti yksi yhdestä -menettelyn lähtökohtia ja taustaa. Myös soveltamisen etuja ja haittoja käsitellään molemmissa raporteissa. Tästä huolimatta tulosten perusteella ei vielä voida tehdä lopullisia päätelmiä yksi yhdestä –menettelyn toimivuudesta suomalaisessa toimintaympäristössä.

Arviointineuvosto katsoo, että sekä TEM:n raportissa että VNTEAS-raportissa varsinaisen yksi yhdestä -menetelmän soveltamista koskevien vaihtoehtojen pohdinta ja konkreettiset ehdotukset menettelyn käyttöönottamiseksi jäävät varsin ohuiksi. Yksi yhdestä menetelmän käytännön toteuttaminen vaatii monia periaatteellisia linjauksia ja käytännön ratkaisuja, joihin tulee jatkossa kiinnittää selvästi enemmän huomiota.

3. Yksi yhdestä -kokeilun jatkon kannalta huomioitavaa

Arviointineuvoston näkemys on, että yksi yhdestä –menetelmän keskeinen edellytys on hyvä tietopohja säädöshankkeiden vaikutuksista. Yksi yhdestä –menetelmän kannalta keskeistä on yritysvaikutusten arviointi, mutta lakiesitysten vaikutuksista tulisi aina olla käytettävissä myös laajempi kokonaisarvio. Yksi yhdestä –menettelyä varten tehtävää tiedonkeruuta ei tosin sanoen pitäisi toteuttaa erillisenä toimintona vaan arvioinnin olisi syytä olla osa laajempaa rutiininomaista lainsäädännön vaikutusarvioinnin kokonaisuutta.

² Eräs näkökulma laskentamallin oletuksiin liittyen on sääntelytaakan mahdollinen muutos (aleneminen) ajassa johtuen esimerkiksi yritysten innovoinnista ja oppimisesta.

Arviointineuvosto katsoo, että yksi yhdestä -menettely liittyy ennen kaikkea säädösten sujuvoittamiseen ja parempaan sääntelyyn yritystoiminnan näkökulmasta. Yksi yhdestä -menettely ei ole varsinaista vaikutusten arviointia vaikka sen toteuttaminen kannustaakin kehittämään vaikutusarviointia. Menettelyn myötä yritysvaikutukset tulisivat näkyvämmiksi ja siten osaksi vaikutuksia koskevaa julkista keskustelua.

Arviointineuvosto katsoo, että yksi yhdestä -menettelyn hyödyt ja kustannukset tulee arvioida ennen menetelmän lopullista käyttöönottoa. Selvityksissä tulee hyödyntää eri ministeriöiden osaamista. Lisäksi kokeilun yhteydessä tulisi kuulla kaikkia ministeriöitä niiden kapasiteetista ja voimavaroista toteuttaa yksi yhdestä -periaatetta. Mahdollisen jatkokokeilun perusteella tulisi esittää arvio yksi yhdestä -menettelystä lainvalmistelulle aiheutuvasta työmäärästä ja muista kustannuksista. Samoin menettelyn hyödyt tulisi arvioida yritysten, hallinnon ja kotitalouksien näkökulmasta. Lakihankkeiden vaikutusten arvioinnissa on puutteita myös muita vaikutusalueita koskien. Koska yksi yhdestä menettely vaatisi joka tapauksessa hallinnollisia resursseja, tulisi menetelmän tuottamaa lisäarvoa verrata muista lainsäädännön vaikutusarviointien kehittämishankkeista saataviin nettohyötyihin.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä, että TEM:ssä on kehitetty laskentamalli yritysvaikutusten arviointiin. Malli tuo lainvalmistelijoille hyödyllisen apuvälineen vaikutusten arviointiin ja lisää lainvalmistelijoiden tietoisuutta yritysvaikutuksista. Yritysvaikutusten systemaattinen arviointimenettely luo osaltaan pohjaa hyvälle lainsäädännölle. Yritysvaikutusten läpinäkyvä ja yhdenmukainen arviointi on välttämätön edellytys yksi yhdestä -menetelmän soveltamiselle. Ehdotettu laskentamalli antaa tähän mahdollisuuden.

Arviointineuvosto katsoo, että nyt kun yritysten hallinnollista taakkaa mittaava laskentamalli on kehitetty, huomio tulisi kohdistaa yksi yhdestä-menetelmän valmisteluun liittyviin kysymyksiin. Yksi yhdestä -menettelyn käyttöönotto edellyttää monia ratkaisuja ja päätöksiä, joiden tueksi tarvitaan lisätietoa. Tähän liittyvät muun muassa seuraavat kysymykset³:

- *Olisiko yksi yhdestä -menettelylle jokin toinen vaihtoehto?* Yrityksiin kohdistuvaa sääntelyä voitaisiin vähentää myös asettamalla määrällinen tavoite ja toteuttamalla se. Esimerkiksi valtiovarainministeriön rakennepoliittisessa ohjelmassa asetettiin euromääräinen tavoite vähentää kuntien tehtävistä kunnille aiheutuvaa räsitusta miljardilla eurolla. Tällöinkin kuitenkin keskeiseksi kysymykseksi nousi tehtävien muutosten avulla saatujen kevennysten vaikutusten arviointi. Puhtaasti määrälliseen tavoitteeseen liittyvä sääntelyn keventäminen ei myöskään toisi esiin sääntelyn hyötyjä, joita olisi ehkä paremmin mahdollista arvioida yksi yhdestä -menettelyn avulla.
- *Miten määritellään "uusi sääntely" ja yksi yhdestä menettelyyn valittavien hankkeiden vaikutusten alaraja?* Otetaanko yksi yhdestä menettelyssä huomioon kaikki sääntelyn muutokset vai vain merkittävimmät, esimerkiksi jonkin tietyn rajan ylittävät muutokset? Lähestymistavan valinnalla olisi merkitystä järjestelmän aiheuttaman hallinnollisen työn määrään, koska korkeampi alaraja vähentäisi menettelyssä mukana olevien hankkeiden lukumäärää.

³ Näitä näkökulmia käsitellään useissa aihepiirin raporteissa, esimerkiksi Peacock. M. (2016): "Implementing a Two-for-One Regulatory Requirement in the U.S.", The George Washington University Regulatory Studies Center Working Paper.

- *Millaisen menettelyn lopputuloksena tasapainotetaan yritysten taakkaa lisäävien ("in") ja vähentävien ("out") toimenpiteiden aiheuttamia kustannuksia?* Korvaavien ("out")-kohteiden rajaaminen esimerkiksi hallinnonalakohtaisiksi kannustaisi toimijoita huolellisemmin miettimään sääntelyn lisäämistä omalla hallinnonalalla.⁴ Koko valtioneuvoston tasolla tehtävä korvaavien kohteiden hakeminen voisi johtaa hankaliin ratkaisutilanteisiin ja jopa kaupankäyntiin. Toisaalta laajempi korvaava pohja saattaisi mahdollistaa kaikkein haitallisimman sääntelyn nopeamman poistamisen, koska korvaavien kohteiden valinta voitaisiin aina kohdistaa yrityksille eniten kustannuksia aiheuttavaan sääntelyyn. Sama pätee myös toisinpäin: valtioneuvostotasoinen sääntelyn kustannusten tasapainotus helpottaisi sääntelyn lisäämistä siellä, missä uutta sääntelyä tarvittaisiin eniten. Yli hallinnonalojen ulottuva yksi yhdestä –menettely vähentäisi kannustimia säädellä "järjestelmän ulkopuolella" esimerkiksi ohjeistuksilla. Samoin vähenisivät kannusteet "pantata" sääntelyn sujuvoittamista koskevia toimenpiteitä siihen saakka, että niitä voidaan käyttää kompensoimaan uutta sääntelyä.
- *Miten otetaan huomioon sääntelystä aiheutuvien kustannusten ja purkamisesta seuraavien kustannussäästöjen ajoittumisen ero?* Olemassa olevan sääntelyn purkaminen vie aikaa. Uuden sääntelyn voimaantulo ja vanhan poistaminen tuskin toteutuisivat täsmälleen samanaikaisesti. Miten yksi yhdestä -menettelyssä tulisi ottaa huomioon tämä viive?
- *Miten huolehditaan siitä, että paitsi sääntelyn kustannukset, myös hyödyt tulevat huomioonotetuiksi, kun yksi yhdestä –menettelyä sovelletaan?* Voiko yritysten hallinnollista taakkaa hillitsevä järjestelmä olla ristiriidassa yleisen tavoitteen kanssa esittää lakeja, joiden hyödyt ylittävät kustannukset? Näin voisi ainakin periaatteessa käydä, mikäli sääntelyn hyötyjä ei huomioitaisi. Tällainen riski olisi pienempi, mikäli tavoitteeksi otettaisiin sääntelyn tehostaminen, "parempi sääntely", eikä ainoastaan sen mekaaninen purkaminen tai jäädyttäminen. Yksi yhdestä –menettelyn kokeilun tuloksia arvioitaessa tulisikin kiinnittää huomiota paitsi sääntelyn kokonaistasoon, myös lainsäädännön laadun paranemiseen.
- Enemmän huomiota on kiinnitettävä myös menettelyn rajauksiin: voivatko erilaiset rajaukset ym. johtaa siihen, että vain pieni osa sääntelystä tulee tarkastelun kohteeksi?
- Voidaanko menettelyn käyttöönottoa vaiheistaa niin, että vältytään merkittäviltä oppimiskustannuksilta?

4. Lopuksi

Arviointineuvosto on tässä lausunnossaan arvioinut TEM:n ja MMM:n toteuttamaa yksi yhdestä –kokeilua ja sen tuloksia. Lisäksi arviointineuvosto kommentoi kokeilun mahdolliseen jatkamiseen ja laajentamiseen liittyviä näkökulmia.

⁴ Hallinnonalatasolla (ministeriö) tehtävissä "in/out" –tasapainotuksissa sääntelyn yrityksille aiheuttamat kustannusten lisäykset ja vähennykset saattaisivat kohdistua eri toimialoilla toimiville yrityksille. Eräs vaihtoehto olisikin kohdentaa menettelyn vaikutukset saman toimialan yrityksille. Tämänkaltainen tarkempi rajaus tosin saattaisi vähentää mahdollisuuksia löytää korvaavia sääntelyn kohteita. Tiukkaan toimialarajaukseen perustuva malli olisi todennäköisesti myös hallinnollisesti työlämpi toteuttaa.

Arviointineuvoston näkemys on, että kokeilua tulee jatkaa ja laajentaa, mikäli halutaan lisää tietoa yksi yhdestä -menetelmän soveltamisesta Suomessa. Kokeilun painopisteenä tulisi jatkossa olla varsinaisen yksi yhdestä menettelyn soveltaminen ja siitä saatavat kokemukset. Toisin sanoen kokeilun jatkamisen perusteluksi ei arviointineuvoston näkemyksen mukaan enää riitä vain laskentamallin kokeilun laajentaminen koskemaan useampia ministeriöitä. Mahdollinen yksi yhdestä -kokeilu ja sen tulosten jälkiarviointi tulisi valmistella ja toteuttaa huolellisesti. Varsinaisen yksi yhdestä -menettelyn käyttöönottoa tulisi arvioida vasta laajemman kokeilun tulosten perusteella.

Arviointineuvosto ei ota tarkemmin kantaa yksi yhdestä –menetelmään. Arviointineuvosto korostaa, että yksi yhdestä –menetelmä on säädösten sujuvoittamiseen liittyvä menettely, eikä vaikutusarviointiin liittyvä menetelmä, vaikka yksi yhdestä -menettely edellyttää hyvää tietopohjaa vaikutuksista. Arviointineuvosto katsoo myös, että yksi yhdestä –menettelyyn liittyvää vaikutusarviointia ei tulisi toteuttaa irrallisena vaikutusarvioinnin kokonaisuudesta. Vaikutusarviointien tulee kattaa yritysvaikutusten ohella taloudelliset vaikutukset kotitalouksiin, julkiseen talouteen ja kansantalouteen sekä viranomaisvaikutukset, ympäristövaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutukset.

Arviointineuvosto ei katso, että arviointineuvostolla voisi olla nykyisten resurssiensa puitteissa roolia yksi yhdestä menetelmän toteuttamisessa. Arviointineuvosto voi arvioida tehtyjä vaikutusarvioita toimintansa puitteissa.

5. Muut asiat

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu yksi yhdestä menetelmään liittyvistä TEM:n ja MMM:n raporteista, jotka koskivat mallin alustavan kokeilun tulosten raportointia.

Helsingissä 27. huhtikuuta 2018

Leila Kostainen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Antti Moisio

Lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri